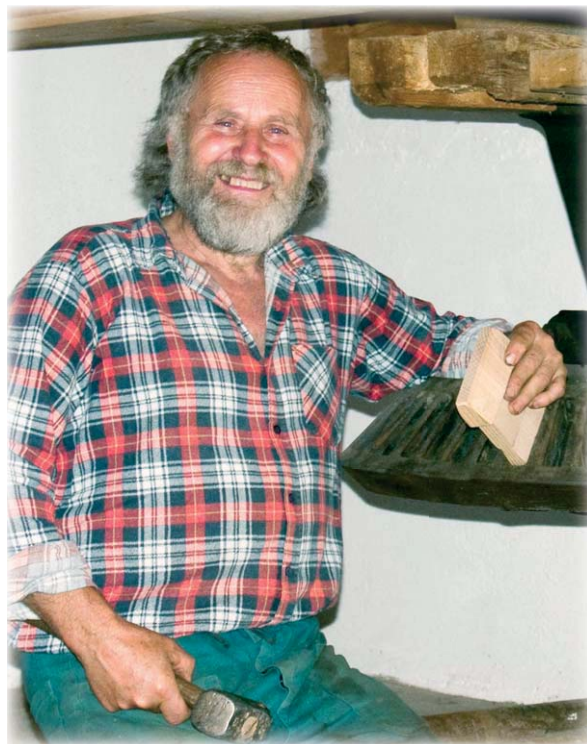

František Mikyška ...

... sekernické zpracování dřeva

František Mikyška

František Mikyška se narodil 24. září 1949 na mlýně v Kojetíně na Sedlčansku. Rodina měla po mamince mlynářskou tradici. Od dětství se sblížoval s prací ve mlýně a mimovolně si osvojoval znalosti potřebné při opravách a údržbě mlecí technologie. Doba nepřála tomu, aby se z něj stal mlynář, vyučil se zedníkem a později vystudoval střední průmyslovou školu. Závazek, který na sebe vzal ještě jako kluk, že k rodinnému mlýnu postaví vodní kolo, se mu nakonec podařilo uskutečnit. Nemohl tehdy ještě tušit, že tato zkušenost odstartuje zcela novou etapu jeho života, která z něho udělala jednoho z mála současných sekernických mistrů. V této době pracoval ještě jako stavební technik a práce se dřevem pro něj byla spíše koníčkem, který však postupně přerostl v hlavní činnost. První realizované zakázky byly většinou vodní kola s ocelovou hřídelí, která poháněla mlýny na spodní vodu na rodném Sedlčansku. Tenkrát také postavil svoje asi největší vodní kolo, které se dnes otáčí na pražské Čertovce. Nová etapa práce nastala poté, co se seznámil s pracovníkem památkové péče Luďkem Štěpánem, který mu poskytl celou řadu užitečných rad a zkušeností. Díky němu poznal stavbu

Z celé řady sekernických prací je nejtypičtějším výrobkem vodní kolo s mohutnou dřevěnou hřídelí. Kolo nesou ramena buď obkročná nebo prodlabaná hřídelí. Ramena

drží dvojici skruží, každá skruž je obvykle složena z dvanácti až šestnácti čtvrtí, sešitých dřevěnými hřebíky. Skruže jsou na vnitřní straně kola

opatřeny drážkami pro lopatky a pro svorce, které svými čepy stěnami skruží pronikají a kolo tak svírají. Kola na vrchní vodu jsou ještě podbedněna podénky. Kola na spodní vodu jsou v zásadě dvojího typu.

Na malou vodu se staví jako kola na vodu vrchní, nemají však podbednění a nazývají se vlk.

Druhý typ - hřebenač - se užívá na větších tocích, kde lopatky nejsou mezi kruhy, ale nesou je ručky a vystupují nad kruhy.

Stejně obtížným a neméně důležitým dílem je dřevěná hřídel, obvykle 5 až 8 metrů dlouhá, tlustá 45 až 60 cm.

Na obou kónických koncích je opatřena litinovými čepy a stažena kovovými obručemi.

Čepy sedí v dřevěných ložiskách - zhlavičkách, výjimečně bývala ložiska kamenná.

Zhlavičko podkládá zhlaví, pod nímž jsou dva příčné remlíky.

Příprava dřeva na hřídel vodního kola je opředena řadou zvyklostí děděných z generace na generaci.

(Luděk Štěpán)

mlýnských kol s dřevěnou hřídelí, které pohání vrchní voda a s úspěchem je začal sám stavět. Vodním kolem a vnitřním vybavením tak opatřil vodní hamr v Městišti u Klatov, náš nejstarší dochovaný mlýn v Hoslovicích na Strakonicku a více jak desítku dalších v Čechách i na Moravě. V práci mu pomáhají dva synové Petr a Jan, z nichž vyrůstá nová generace sekernických mistrů.

Práce Františka Mikyšky doznala v průběhu let značné proměny. První kola vyráběl, jak sám říká, „na koleně“ a za dílnu mu sloužila rozměrná stodola. Ze zbytků práce před-

chozích mistrů se snažil sbírat první zkušenosti a vyrobená vodní kola byla replikou těch předchozích. Od těch dob však již uplynulo hodně vody a dnes by mohl sám zkušenosti rozdávat. Především dlouholetá spolupráce s Luděkem Štěpánem a Národním památkovým ústavem přinesla celou řadu zakázek a zkušeností, které by jinak jen těžko získával. Dnes již nestaví pouze repliky, ale i zcela nová vodní kola (např. pro výstavu Voda a život v Národním muzeu v Praze). Dílna dnes pracuje striktně podle starých technologií dle požadavků „památkářů“, ale též z vlastního přesvědčení, že dobré dílo takový přístup vyžaduje. Při práci se proto využívají tradiční spoje pomocí dřevěných hřebíků, dřevěných klínovaných čepů, osazení zděří za tepla, dřevěná ložiska atd. Se všemi těmito detaily se můžeme setkat při výrobě vodního kola, palečnického kola, převodů a mlýnské hranice, násypného koše, lubu a moučné truhly, stejně tak jako vantroků a stavidla.

František Mikyška
Kojetín 14
262 55 Petrovice u Sedlčan
Tel. 602 290 253